

IoT Aktuatori

- Aktuator je uređaj koji:
- pretvara električni signal u fizičku akciju
- omogućava interakciju sistema sa okruženjem
- Senzor meri → Aktuator izvršava
- Ako je senzor ulaz u sistem, aktuator je izlaz — on izvršava odluku

Senzori vs Aktuatori

Senzori:

- ulaz u sistem
- mere fizičke veličine
- daju podatke

Aktuatori:

- izlaz iz sistema
- izvršavaju akciju
- utiču na okruženje

IoT sistem sa aktuatorima

Senzor prikuplja podatke

- MCU obrađuje podatke
- Aktuator izvršava akciju
- Cloud može donositi odluke

IoT sistem sa aktuatorima

Samo senzori imamo samo merenje (open-loop).

- Sa aktuatorima imamo reakciju — sistem postaje automatizovan
- Senzor vlage → meri vlažnost u zemlji
- MCU → obradi podatak
- Aktuator (pumpa) → zaliva biljku

Podela aktuatora

Aktuatori se mogu podeliti prema:

- vrsti energije
- načinu rada
- tipu izlaza

Podela aktuatora

Glavna podela:

- električni aktuatori
- mehanički aktuatori
- pneumatski aktuatori
- hidraulični aktuatori

Podela aktuatora

Električni → koriste struju (motor, LED...)

- Mehanički → pokret (poluge, zupčanici...)
- Pneumatski → komprimovani vazduh
- Hidraulični → tečnost pod pritiskom

Razlika između njih je u tome kako se energija pretvara u akciju

Primeri aktuatora u IoT sistemima

- LED (svetlosni aktuator)
- Motor (DC, servo, stepper)
- Releji
- Buzzer

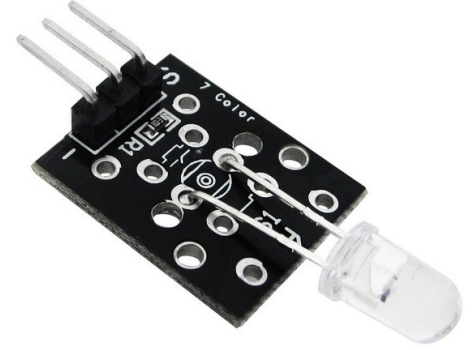
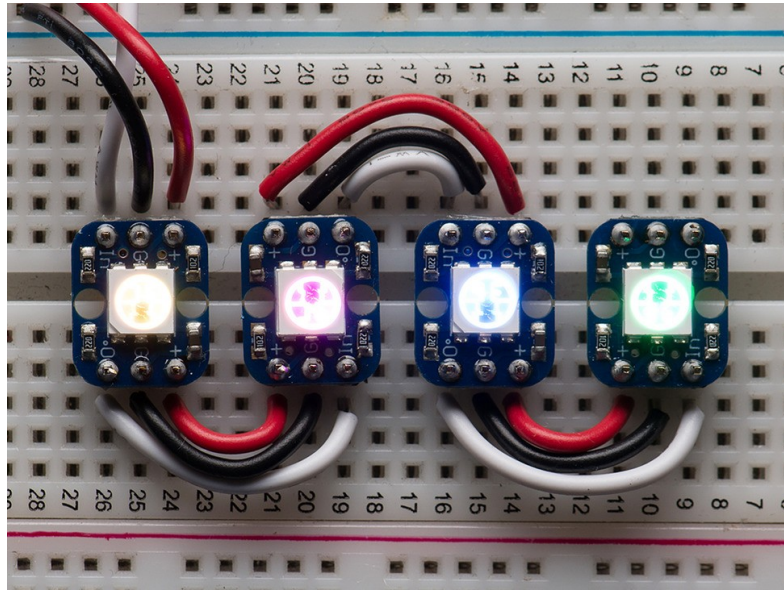
Primeri aktuatora u IoT sistemima

- LED → pretvara signal u svetlost
- Motor → pretvara signal u kretanje
- Releji → uključuje/isključuje uređaje
- Buzzer → pretvara signal u zvuk

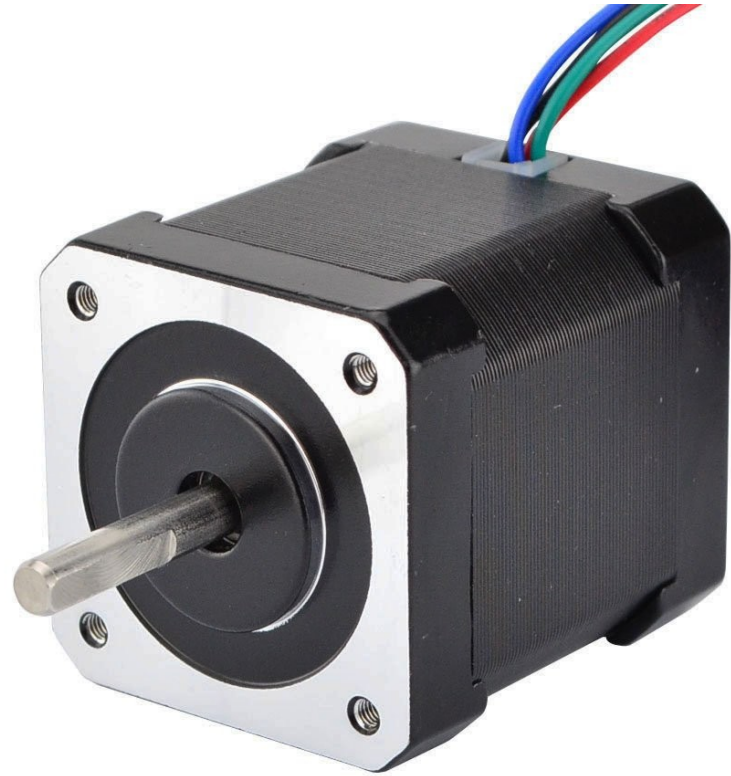
Primeri aktuatora u IoT sistemima

- LED → signalizacija (npr. alarm)
- Motor → robot, ventilator
- Releji → uključivanje svetla u kući
- Buzzer → alarm ili obaveštenje

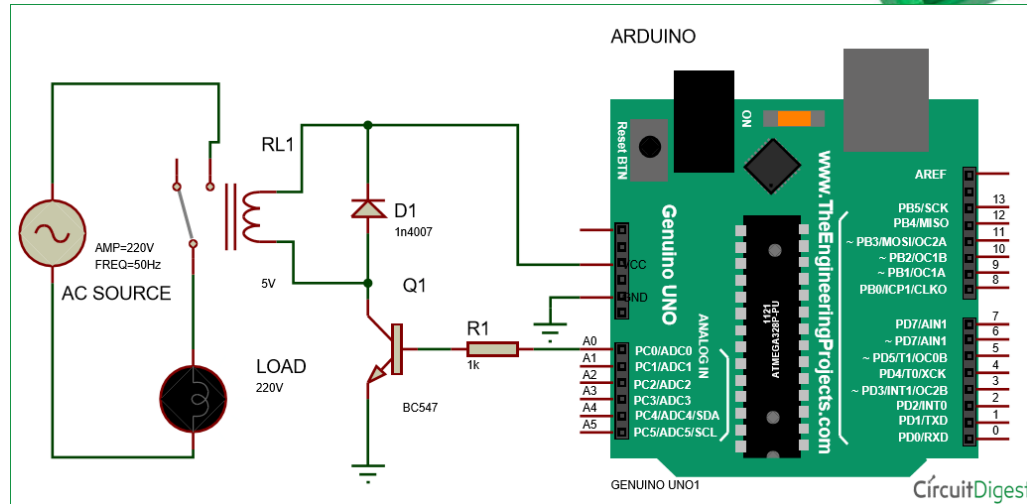
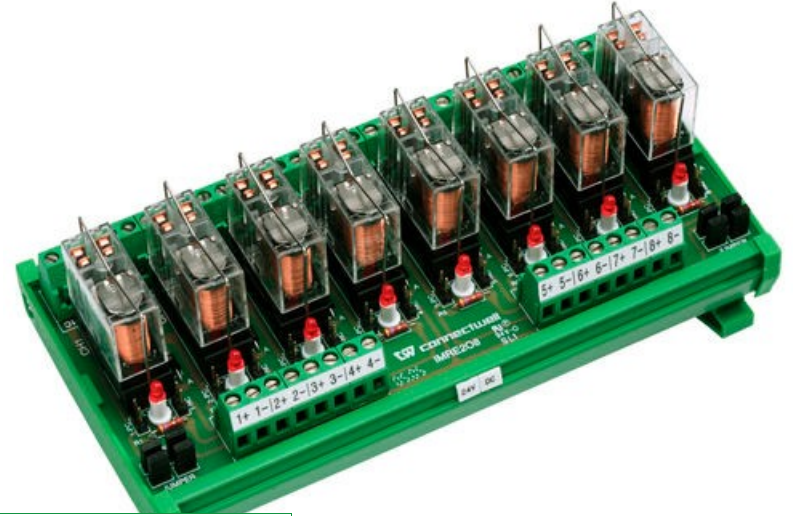
LED

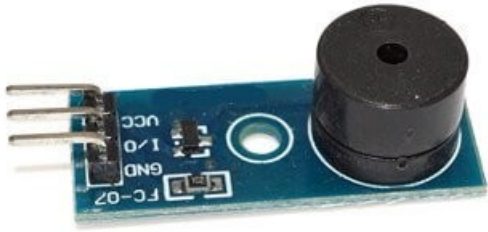
Motor servo DC

Relej

Buzzer

Motori kao aktuatori

Motor je aktuator koji:

- pretvara električnu energiju u mehaničko kretanje

Motori kao aktuatori

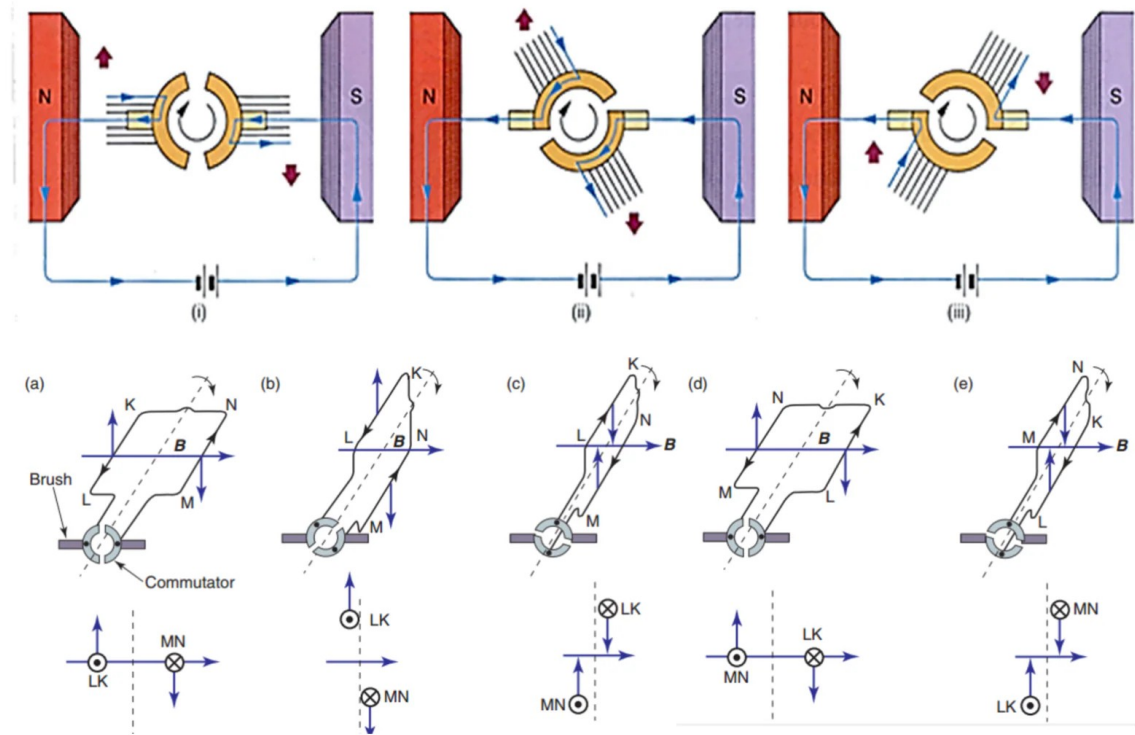
Tipovi motora:

- DC motor
- Servo motor
- Step motor

DC MOTOR

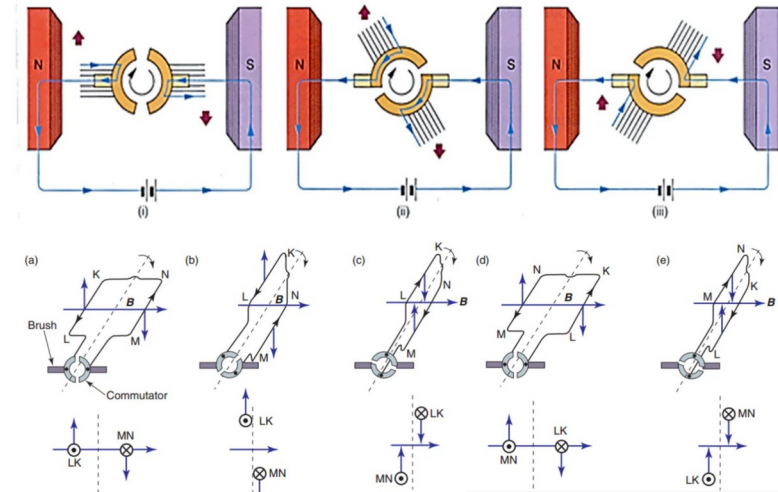
- stalno se okreće
- nema preciznu kontrolu pozicije
- brzina zavisi od napona

- Primer: ventilator

DC MOTOR

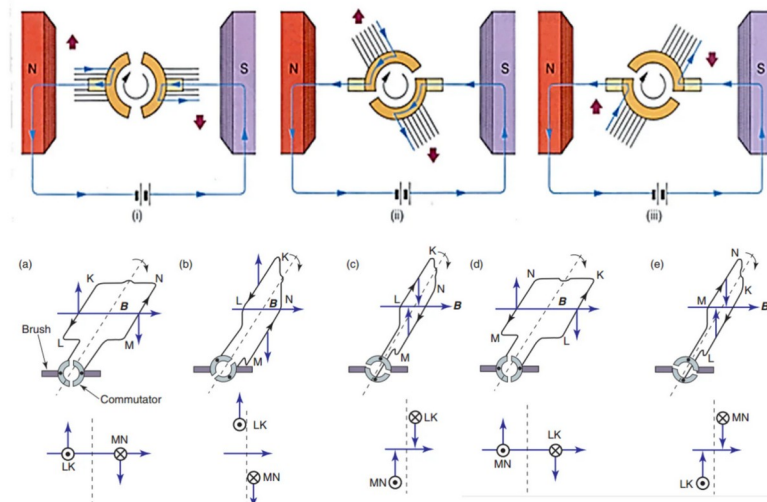
DC Motor

- Magneti: N (sever) i S (jug)
- Provodnik (namotaj / rotor)
- Struja kroz provodnik
- Sile koje deluju na provodnik

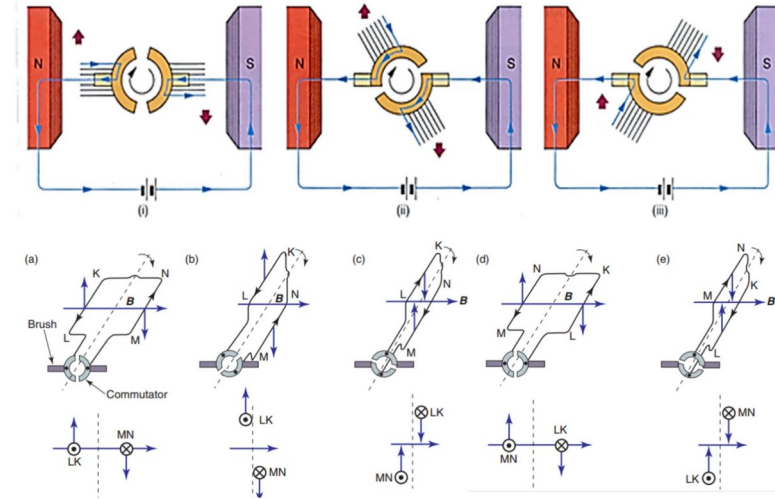
DC Motor

- Struja prolazi kroz provodnik
- Magnetno polje ide od N ka S
- Pojavljuje se Lorencova sila
- provodnik počinje da se okreće

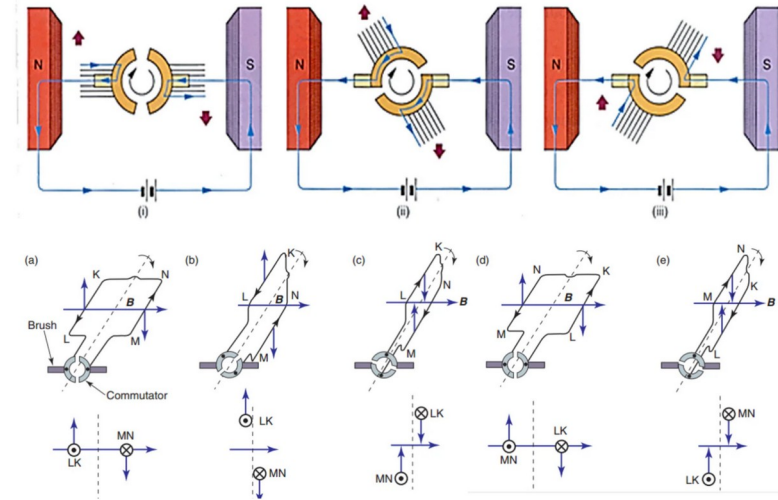
DC Motor

- Rotor se zarotirao
- Smer sila se menja
- i dalje ga “gura” u istom smeru

DC Motor

- Rotor se zarotirao
- Smer sila se menja
- i dalje ga “gura” u istom smeru
- Komutator menja smer struje
- obrtanje se nastavlja kontinuirano
- Kada kroz provodnik prolazi struja u magnetnom polju, pojavljuje se sila koja ga pokreće.
- Komutator menja smer struje tako da se motor stalno okreće

Step motor (koračni motor)

Step motor:

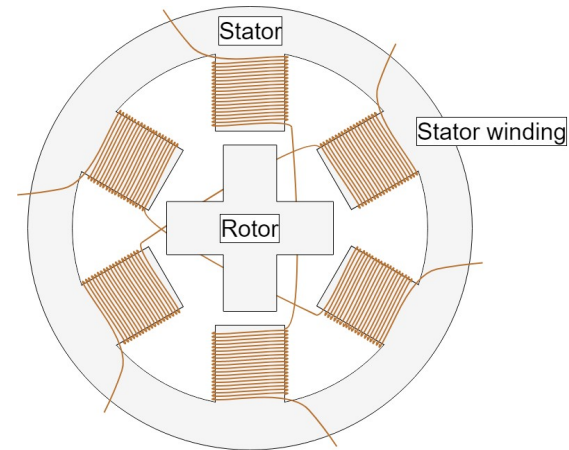
- pretvara električne impulse u diskretne korake
- rotira se korak po korak (step-by-step)

Step motor (koračni motor)

motor ima više namotaja

- namotaji se uključuju redom
- svaki impuls → mali pomak (npr. 1.8°)

- 200 koraka = 360°

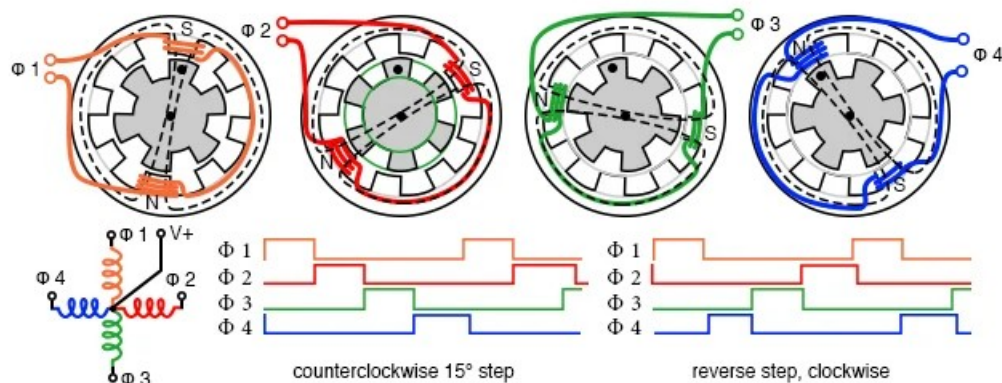

Step motor (koračni motor)

motor ima više namotaja

- namotaji se uključuju redom
- svaki impuls → mali pomak (npr. 1.8°)

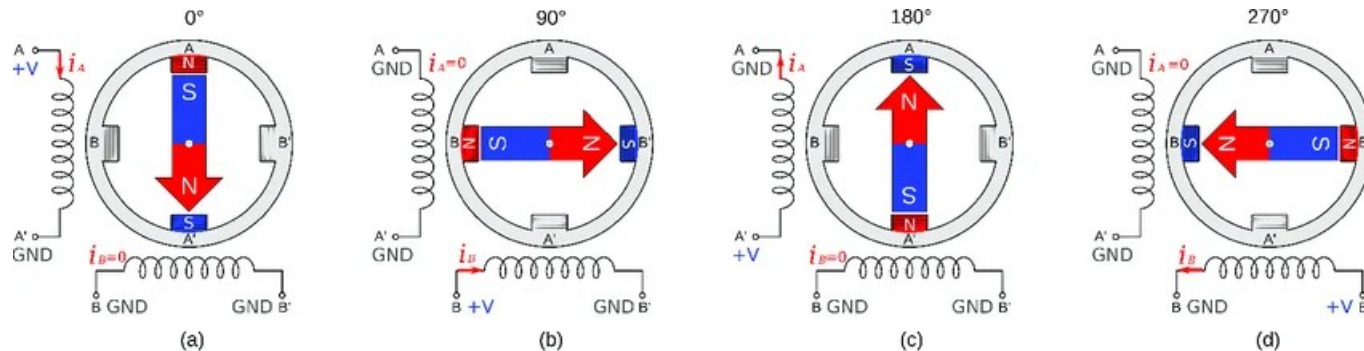
- 200 koraka = 360°

Step motor (koračni motor)

motor ima više namotaja

- namotaji se uključuju redom
- svaki impuls $\rightarrow$ mali pomak (npr. 1.8°)
- 200 koraka = 360°

Step motor (koračni motor)

Karakteristike:

- veoma precizan
- nema potrebu za senzorom pozicije
- sporiji od DC motora
- koristi se sa drajverom (npr. A4988)

Step motor (koračni motor)

Prednosti:

- tačna kontrola pozicije
- ponovljivost (repeatability)
- jednostavna kontrola (impulsi)

Step motor (koračni motor)

Mane:

- manja brzina
- veća potrošnja
- može da “preskoči korak” pod opterećenjem
- Za razliku od DC motora koji se stalno vrti, step motor ide u tačno definisanim koracima

Step motor (koračni motor)

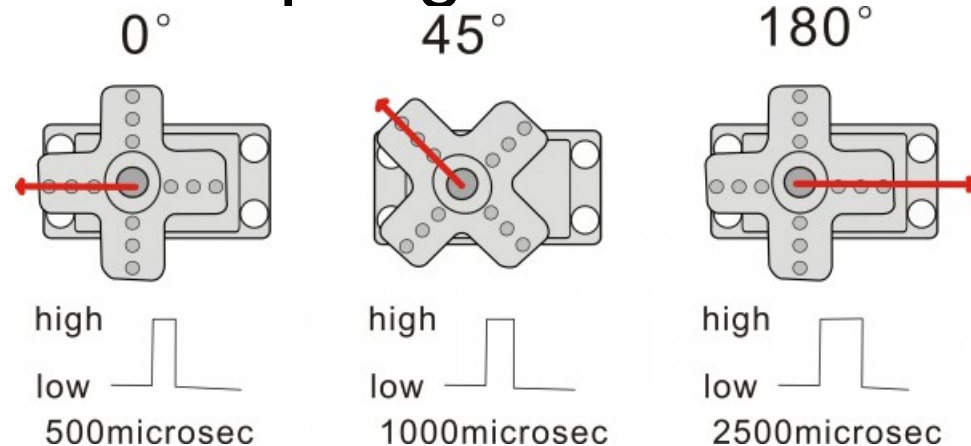
Primeri primene:

- 3D štampači
- CNC mašine
- roboti
- kamere (pan/tilt sistemi)

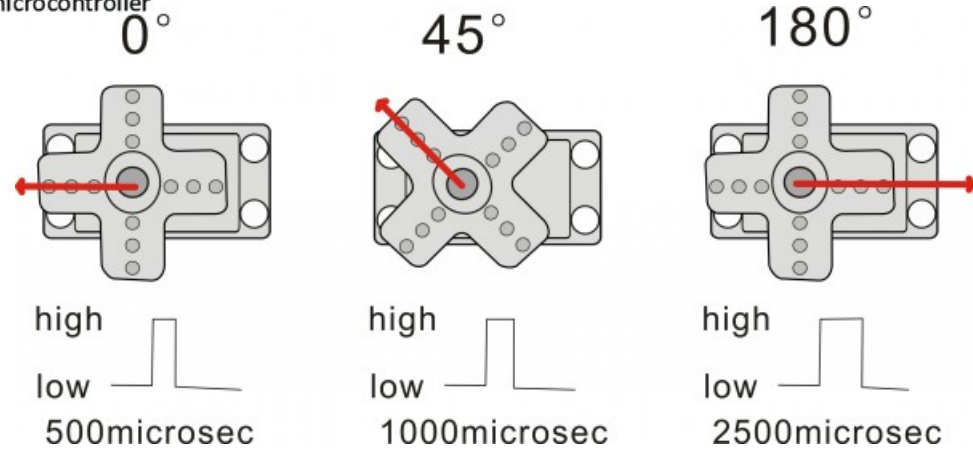
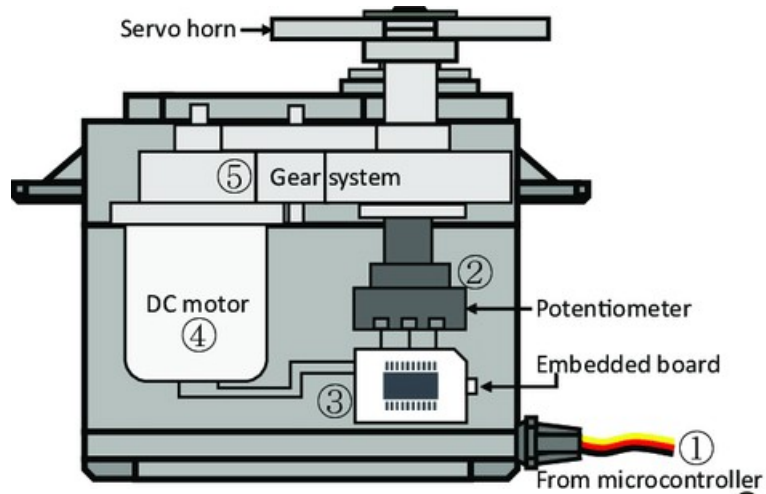
Servo motor

Servo motor:

- omogućava preciznu kontrolu ugla
- obično se kreće u opsegu 0° – 180°

Servo motor

Servo motor

Servo motor ima 3 dela:

-
- DC motor
- kontrolna elektronika
- potenciometar (feedback)
- stalno meri svoj položaj i koriguje ga

Servo motor

Servo se kontroliše pomoću PWM signala

Tipično:

- 1 ms → 0°
- 1.5 ms → 90°
- 2 ms → 180°

Servo motor

Karakteristike:

- visoka preciznost
- ograničen ugao (nije 360°)
- jednostavna kontrola (jedan pin)

Servo motor

Prednosti:

- tačna pozicija
- ugrađen feedback
- lako se koristi (Arduino, STM32)

Servo motor

Mane:

- ograničen opseg kretanja
- Servo može da ode tačno na 90° , ali ne može da se vrti beskonačno kao ventilator.
- manja snaga (u odnosu na veće motore)

Servo motor

Za razliku od stepper motora koji broji korake, servo motor zna gde se nalazi jer ima povratnu informaciju

- DC motor beskonačno (360° nonstop)
- Step 360° u koracima
- Servo ograničeno (npr. $0-180^\circ$)

Relej (Relay)

Relej je:

- električni prekidač
- omogućava upravljanje velikim naponom pomoću malog signala

Releji

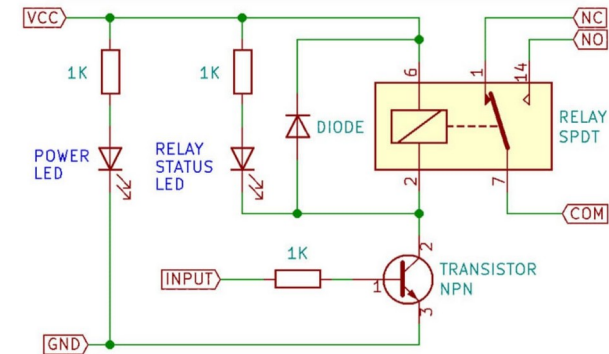
Releji je:

- električni prekidač
- omogućava upravljanje velikim naponom pomoću malog signala

The Module

Actual Schematic of the module in Kicad

Relay Module Basic Schematic

Relej

Relej ima:

- zavojnicu (coil)
- prekidač (kontakti)

Kada kroz zavojnicu prođe struja:

- stvara se magnetno polje
- prekidač se pomera

Relej

Kontakti :

- COM (common)
- NO (normally open)
- NC (normally closed)

Relej

- O → otvoren dok nema signala
- NC → zatvoren dok nema signala
- COM → zajednički kontakt

Releji

Zašto je bitan u IoT:

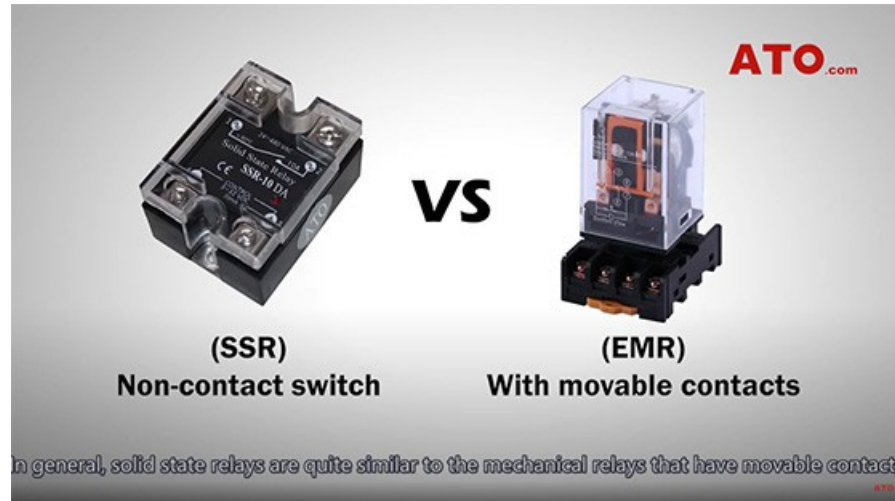
- mikrokontroler radi na 3.3V / 5V
- ali uređaji rade na 220V
- relej omogućava bezbedno upravljanje
- relej je most između malog signala i velikog napona

SSR (Solid State Relay)

Šta je SSR:

- elektronski relej bez mehaničkih delova
- koristi poluprovodnike (triak, MOSFET)
- radi potpuno tiho

SSR (Solid State Relay)

SSR

- ulaz → mali signal (npr. 3.3V / 5V)
- optokapler prenosi signal
- izlaz → uključuje/isključuje opterećenje
- nema pokretnih delova

SSR

Karakteristike:

- veoma brzo preklapanje
- dug vek trajanja
- nema varničenja

SSR

Osobina	Mehanički relej	SSR
• Delovi	ima pokretne	nema pokretne
• Zvuk	klik	tiho
• Brzina	spor	brz
• Trajanje	ograničeno	dugo
• Varničenje	da	ne

SSR

Prednosti SSR:

- nema habanja
- radi tiho
- pogodan za čestu upotrebu

Mane SSR:

- skuplji
- zagrevanje
- curenje struje (leakage current)

Suština:

SSR nikada nije 100% isključen

čak i kada je OFF → mala struja i dalje prolazi

Zaključak

- Bez senzora nema podataka, bez aktuatora nema akcije.
- IoT sistem postaje 'pametn' tek kada može da reaguje